

Hej kära vänner!

Detta blad är en idé om extra information **TERVE Direkt** till direktanslutna medlemmar i Riksförbundet finska krigsbarn. Utformning, namn, mm är ännu också bara en del av idén.

Vi får alla Riksförbundets **Medlemstidning**, 4 nr/år, men senare tiders kostnadsökning av dels själva tryckningen och dels distributionen (kuvert och porto) tar djupa grepp i förbundets kassa. Idén med detta blad är därför, att det endast produceras digitalt och skickas till direktanslutnas epost-adresser, varvid RFK:s kassa inte belastas.

Den här publicerade artikeln är bara ett exempel på vad bladet kan innehålla. Medlemsönskemål tar gärna emot.

Somriga hälsningar från

Maija– Liisa Hedgren och Tapani Rossi

I det här numret

- Gårdveda finska internat
- Inspektionsrapport
- Astrild Sjöbergs brev
- Kontakt
- Ur SA-bildarkiv

Gårdveda finska internat.

Gårdveda var en liten socken i västra Kalmar län. I länet fanns flera barnhem eller internat för finska barn. Flera av dem inrättades 1944, när de stora barntransporterna skedde. Det var dåvarande Statens utrymningskommission som fick uppdraget att iordningsställa internaten, som man benämnde dem. Man hade tydligen fått veta att en byggnad, som varit ett ålderdomshem i Gårdveda, var disponibelt och såg här möjligheten att inrätta ett hem för 25-30 finska barn. Den 20 augusti 1944 var hemmet färdigt och i december var 11 barn placerade här.

Hur många barn som vistats på internatet i Gårdveda har inte utretts, men det handlar nog om några tiotal. I angränsande socken, **Mälilla**, inrättades, samma dag som Gårdvedainternatet, ett liknande internat i något som kallades Berglundska fastigheten. Men internatet där upphörde redan den 1 maj 1945 och barnen överflyttades till Gårdvedainternatet, som fortsatte ända till februari 1947.

Hjälpkommittén för Finlands barn hade en anställd finsk inspektris, **Hellin Mustala**, som den 9 mars 1945 gjorde en inspektion på internatet och lämnade en rapport, som ger en fin inblick i hur förhållandena var för barn och personal.

Hellin Mustalas rapport:

”Internatet är inlogerat i ortens ålderdomshem. Rummen äro stora och luftiga, men i alla rum äro golven omålade, så att städningen tar mycket tid i anspråk, i synnerhet när även de små sängarna måste tvättas varje vecka. Det finnes varken värme- eller vattenledning. Gårdsplanen, där barnen få leka, är stor. Hemmet får kvarstå så länge det behövs. I början voro där 30 barn, men det visade sig vara för mycket. Nu finns där 19 pojkar, men 6 kunna ännu tagas emot.

Föreståndarinnan är fru **Ceda Karlsson**, som bor alldeles nära hemmet. Personalen utgöras dessutom av en kokerska och tre sköterskor, som hjälpa till i köket. Den fjärde sköterskan låg sjuk någonstädes utanför hemmet. Då ingen lärarinna finns i hemmet, ha pojkarna ej haft tillräcklig sysselsättning.

Jag förslog att vårdarinnorna skulle ordna så, att barnen kunde läsa åtminstone de viktigaste läroämnena, i synnerhet då de visat stort intresse för saken. Men vårdarinnorna förklarade härpå, att hela deras tid går till städning, köksarbete, stoppning och lappning samt byke så att barnen på så sätt först komma i andra rummet. Föreståndarinnan åter tycker att sköterskorna ej ha så mycket annat arbete att de ej skulle hinna hjälpa till med läsning.

I synnerhet fröken **Teileri** tycktes ha omsorg om barnen. Hon ville gärna hava sång- och berättelseböcker åt barnen. Här, som på alla andra hemmen, där det finns större pojkar, skulle det vara viktigt att få fotbollar och kanske även några andra gymnastikredskap, så att barnen skulle kunna ha sysselsättning ute, nu när marken redan är bar."

Rapporten förefaller ha uppmärksammats, för någon gång på hösten 1945 kom en finsk lärare till Gårdveda – anställd av Hjälpkommittén - för att ta hand om den eftersatta undervisningen på internatet. Hon skrev ett brev till en av kommitténs befattningshavare,

Helga Bengelsdorff. Det brevet vill jag visa. Ingenting är borttaget eller tillagt. Bara ett par mindre felslag som gjordes i det maskinskrivna brevet, och tre-fyra styckebyrningar. Några bildillustrationer är mitt eget påhitt.

Astrild Sjöbergs brev

Gårdveda 27.11 1945

Bästa frk. *Helga Bengelsdorff,*

många hjärtliga tack för hälsningarna gm. fr. Carlsson och mitt innerligaste och varmaste tack detta härliga verksamhetsfält. Över allt på jorden älskar jag barn och mina 12 gossar i läsåldern ha alla mitt hjärta, de tre småtingarna äro rara små gull, som jag hissar i luften och surrar som en flygmaskin. De kalla mig även för "opettaja", rörande och trioligt. Min kärlek känna barnen och vi äro glada tillsammans. Otroligt intresserade är de av

skolan, som ju är en både välkommen och synnerligen välbehövlig sysselsättning för dem. Mitt hjärta blöder då jag tänker på deras "höga" ålder och mycket bristfälliga kunskaper, men till jul hoppas jag ha grunden murad till fortsatt kunskapsbyggnad. En strålande primus har jag i tvenne gossar på 8 och 9 år, som ej ens komma ihåg a.b.c. Den ena av dem har dock ett livligt intellekt och den andre lär sig säkert bara hjärnan lärt sig tänka.

Ingen är alldeles omöjlig, men deras små hjärnor äro som oansade trädgårdar och frk Bengelsdorff kan ej tro huru lycklig och tacksam jag är för att en gång i mitt liv få arbeta med dylika levande små trädgårdsteppor. Med Guds hjälp och deras goda mylla hoppas jag till våren få dem i vårdat skick med vackra livskraftiga plantor i. Jag är så gränslöst lycklig över att få vara i barnens ring praktiskt taget 7-8 timmar per dag, vi läsa näml. 6 timmar och på fritiderna äro de ofta omkring mig.

Skolan har jag uppdelad i lägre och högre folkskola, samt dessa åter i tvenne klasser enl. deras kunskaper och förmåga att följa med. De olika klasserna hag jag sittande vid skilda bord men olika svåra arbetsuppgifter. De äro bara så få. I kl. lägre 2 st. (nu tre, men en reser i dagarna), II kl. lägre 4 st. I kl. högre 2 st. II kl. högre 3 st. Både lägre och högre ha 3 tim. resp. per dag. 6 tim. i veckan har jag skrivning och räkning var, de övriga äro fördelade på historia, kristendoms-kunskap, grammatik & läsning, naturlära, geografi, teckning och gymnastik, som vi få utföra i härvarande folkskola som har goda redskap. Idag hade vår första timme där och pojkarna hade väntat på den mer än på solens uppgång och det jubel som brakade lös då de störtade mot klätterrep och bock kan endast jämföras med urskogsfolkens stridsrop. Välsignade att vi voro ensamma i hela skolan. Lärarinnan frk. Danielsson, en synnerligen sympatisk dam, bor i huset bredvid.

Då barnen lugnat sin värsta iver ställde jag upp dem i led och började exercera dem, vilket i sanning behövdes. Mitt gamla gymnastikhjärta grät, då deras unga kroppar voro så kemiskt fria från allt vad hållning och smidighet heter, man jag har gudskelov tillfälle att trimma dem 2 ggr i veckan och en snygg trupp skall jag ännu ha av dem. På läsivern kan jag som sagt ej alls klaga, men vi äro ännu på ogräsrensningstadiet, varför det tager sin tid, förrän något minsta litet resultat kan skönjas.

Både barnen och jag älskar strövtåg i markerna och det är vårt stora söndagsnöje. Senaste söndag voro vi på ett ganska högt berg

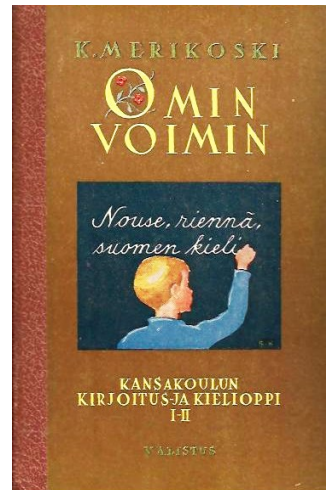
här i närheten och där hade vi härligt, vi kastade ned stenar för en hög brant, red gränslar på lämpliga stammar = hästar, hittade små grottor, sötaknolen att tugga på, björnriss att pryda oss med, har- och ekorrspår, härliga klättringar upp och ner för hala berg för att ej tala om en dåring, lilla Yrjö (den pigga) som for som en apa högt upp i en gran. Det är gott och orätt gry i pojkarne. Då en hare uppenbarade sig på en åker sträckte tvenne av de äldre gossarna, som fina stövare, efter dem. Det var ett nöje att se på deras fina lopp. Betecknande för att barnen kände sig "privata" i skogen är att de där alldeles spontant kallade mig för Atti-täti, men här kalla de mig bara för opettaja.

Då jag i skogen såg dess strålande barnaögon och deras rosiga kinder, tänkte jag på deras mödrars värkande längtan efter sina älskade barn och jag fick idén att taga ett litet foto av dem var och en med min lilla kamera för att de skulle kunna sända hem det till julen. Barnen blevo så glad över förslaget att jag kände mig riktigt generad. De ha vanligen blivit gruppfotograferade, så de ville icke tro, att jag skulle taga en bild av var och en, är det ej gripande, så liten sak och så stor för dem. Ja, kära frk. Bengelsdorff, bliv ej ledsen på mig för dessa många bilder av "mina barn", men Ni var så innerligt god mot mig och jag tror att Ni förstår min kärlek till dessa hemlösa barn. De ha ju mat och bra mat och kläder, deras kroppar behöva ej frysa och svälta, men liksom blomman behöver solen, behöver barnets hjärta kärlek. Sköterskorna här äro mycket duktiga och vad viktigt är – ansvarsmedvetna, men de ha ju så mycket arbete med det praktiska i livet, att de omöjligt ha tid att giva barnen mer än de göra.

En verkligt fin anda och ordning ha de här och kokerskan är snäll och säger – "bara äta". Det är väl sköna ord för en hungrig finländare. Tänk att varje dag vara alldeles mätt, underbart. Det äkta kaffet uppskattar jag ej minst. Man har en känsla av gästfrihet i detta hus. Fru Carlsson

är även vänlig och låter mig alldeles självständigt sköta mitt gebit. Mitt program har jag förelagt henne och hon var nöjd med det.

Från Mälilla har jag på Internatets räkning fått köpa häften, pennor, gummi, färgpennor, vit tavelkrita och tecknehäften på fr. C:s förslag. Dem äro barnen urförtjusta i. 3-4 böcker finns här av varje sort och det går bra för de större att läsa från samma böcker, men om det finnes möjlighet att för de små få var sin bok, då grunden är så viktig, vore jag mycket tacksam. Det finnes 3 st. K. Merikoski "Omin Voimin, Kansakoulun kirjoitus- ja kielioppi, I-II", förlag Valistus. Det

är 3 st. som saknas. Men kan saken ej ordnas kan jag alltid reda mig, ty jag gör själv flere likadana uppgifter år dem med denna maskin, som jag verkligen välsignat varmt i detta arbete. Där materialet tryter får fantasin träda i stället och bra går det. A propos maskin var det en spännande händelse för pojkarne att egenhändigt få skriva sina namn och adresser på d.s.

Det vore härligt att ha en filmkamera och då få taga upp deras olika ansiktsuttryck, som dock alla präglades av iver, men den individuella nyan sen starkt poängterad. Studerar dem noga och umgås med planen att skriva åt dem ett litet teaterstycke till julen. Barn älska ju att spela teater. Men människan är ryslig, alla barnen ha ju sitt vackra goda och dock måste man ha en älskling bland dem. Det gäller bara att möjligast väl dölja detta faktum för andra, ty barn bli så lätt sårade. Glömmet aldrig, då en pojke av mina vänners sade – "Varför tycker du mera om Popi (brodern)?" Skälet var enkelt, Popi hade humor, den andre ej. Men nu hör det till saken att jag inbillade mig att jag var alldeles rättvis i min kärlek till de båda barnen utåt. De skarpaste iakttagarna äro nog barnen. Men säg, är det en finurligt med denna spontana dragning till en speciell liten människosjäl vid första ögonkastet, ty genast jag såg på barnen i tur och ordning, fastnade jag för lille Sulo. Lilla Yrjö är jag även mycket svag för, men det är ej det samma. De andra älskar jag var och en för sitt ljusa barnahjärta.

Tänk vilken fenomenal tur jag har, bor ensam i mitt rum. Det hade jag aldrig kunnat tänka mig i dylika förhållanden. Känner mig som en "riktig" lärarinna, då jag sitter och korrigerar skriv- och räknehäftena. En fin Aga-Baltic radio ha vi även i korridoren, men då jag är husvakt, tager jag den upp till mig. En kväll hörda jag ett så underbart Chopinprogram. Sällan är tonen så ren, som den var då. Maskinen måste tystna och jag sam ut i tonvågornas berusande svall, en skön upplevelse.

Till "min lilla skola" tar jag gärna emot flere barn, hjärtligt välkomna, men med den lilla önskade reservationen, att jag då troligen ber om flere skolböcker, om de bli många. Än en gång mitt varmaste tack för denna placering. Så här lycklig har jag ännu aldrig varit. Ej en endaste minut har jag känt mig ensam el. borta i främmande land från släkt och vänner. Något mera intensivt levande finnes ej på vår jord än barn och deras fullständiga uppgående i nuet.

Förlåt att jag uppehållit Er dyrbara tid med mitt prat, men jag rår ej för att Ni inspirerar mig.

*Med många hjärtliga hälsningar
Astrild Sjöberg.*

Kontakta oss

Vill du ha mer information om ditt medlemskap, kontakta Maija-Liisa. Vill du veta mera om krigsbarnstransporterna till Sverige, kontakta Tapani.

Maija-Liisa Hedgren

Bergsgatan 6 A
891 34 Örnsköldsvik

070-567 65 28

majjaliisa1@spray.se

Tapani Rossi

Frejgatan 3 D
243 34 Höör

0413-242 36

tapani.rossi@gmail.com

Hemsida/Blogg:

www.krigsbarn.com

Besök Riksförbundets webbplats:

www.finskakrigsbarn.se

*"... liksom blomman behöver solen,
behöver barnets hjärta kärlek ..."*

Ur Finska arméns bildarkiv har vidstående bild hämtats. Fotot är taget ombord på tåget från Viborg den 1.5 1944 när hundratals barn evakuerades.

Citatet är hämtat ur Astrild Sjöbergs brev.

Det finns kärlek och omsorg i lottans blick och handlag, så nog kompletterar text och bild varandra.